

SCRISOARE METODICĂ
PRIVIND ORGANIZAREA DE CĂTRE INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT
A ACTIVITĂȚII CU PĂRINȚII

ARGUMENT

Modificările profunde și rapide din societate au efecte semnificative atât în mediul educațional, cât și în cel familial. Parentalitatea se transformă odată cu societatea, care îi determină atât conținutul, cât și sfera de influență. Statutul și rolul de părinte au atribuții de natură fizică, psihică, socială, culturală și economică. În ultimele decenii, acestea au evoluat rapid sub influența dezvoltării tehnologice și a diversificării modelelor familiale și educaționale, adăugând mereu noi competențe. Studiul de Indicatori Multipli în Cuiburi, realizat de UNICEF (MICS, 2012), atestă că o parte însemnată dintre părinți continuă să reproducă modele parentale de impunere a autorității prin forță (76% dintre copii cu vârste între 2-14 ani au fost supuși unor forme de pedeapsă violentă și 15% dintre părinți consideră că un copil ar trebui pedepsit fizic).

Așteptările sociale față de comportamentele părinților în raport cu copiii lor pun o presiune suplimentară asupra părinților: ei sunt prinși între exigențele mediului profesional și familial, care adesea sunt contradictorii. Din cauza unor stereotipuri și prejudecăți, mulți părinți consideră că grădinița/ școala este în totalitate responsabilă de educația copiilor.

Din perspectiva sistemică, părinții sunt un element al sistemului de educație. Părinților le revine rolul esențial în creșterea copiilor, asigurându-le existența materială și un climat familial pozitiv. Familia din societatea actuală are nevoie de sprijin pentru a se adapta noilor cerințe, mai ales în condițiile în care părinții reclamă o incapacitate de gestionare a relațiilor cu propriii copii, fie rămân fideli modelelor tradiționale în relaționarea părinți-copii.

Parentalitatea pozitivă presupune practici parentale, care pot fi învățate și exersate de către părinți, de monitorizare a copilului, creștere a autonomiei, controlul comportamentelor, construirea unor așteptări realiste față de copil etc. În timp, aceste practici sunt asociate cu rezultate pozitive asupra dezvoltării, performanțelor școlare, stării de sănătate sau integrării sociale a copiilor.

Părinții au nevoie de o serie de resurse în categoria cărora intră: *cunoștințe* (legate de modalitățile de satisfacere a nevoilor copiilor, dezvoltarea potențialului copilului etc.), *motivație* (pentru a investi timp, energie, resurse), *resurse* materiale și nemateriale, *oportunități* de învățare și comunicare cu alți părinți și specialiști și, nu în ultimul rând, *deprinderi practice* de relaționare constructivă cu copilul.

Cu toate acestea, reușita educației nu depinde numai de capacitățile părinților de a exersa aceste competențe multiple, ci și de capacitățile instituțiilor chemate să valideze și să valorizeze experiența și

autoritatea parentală. Instituția de învățământ are rolul să fie alături de părinți, să-i susțină în misiunea lor educativă în contextul învățării de-a lungul întregii vieți.

Ședințele/ întâlnirile cu părinții sunt contexte unice și importante de învățare pentru părinți în incinta instituției de învățământ. Calitatea ședințelor însă nu corespunde întotdeauna cu principiile parteneriatului educațional, deoarece:

- ședințele poartă un caracter monoton, prin accentuarea nereușitelor academice și a comportamentelor nedorite ale elevilor, fără a oferi soluții sau recomandări concrete de îmbunătățire;
- există tendința de a compara rezultatele academice, disciplina, alte realizări ale copiilor din aceeași clasă, din clase diferite sau între membrii familiei;
- subiectele ședințelor cu părinții sunt stabilite de educator/ diriginte și de administrație, fără consultarea și implicarea directă a părinților, iar metodele de lucru utilizate nu corespund modului în care aceștia învață ca adulți.

CADRUL LEGAL

Colaborarea instituției de învățământ cu părinții/ îngrijitorii copiilor este prevăzută de cadrul legal în vigoare. Astfel, prevederile art. 135, alin.1, lit. f) din *Codul Educației* stipulează că personalul didactic are obligația să colaboreze cu familia copilului/ elevului. Prevederile art. 55, alin.1, lit. c) din același document stabilesc că activitatea cadrelor didactice din învățământul general include consilierea copiilor, elevilor și părinților în probleme de psihologie-pedagogie.

Conform prevederilor pct. 39, alin. 4, din *Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului*” (Hotărârea Guvernului nr. 270 din 08.04.2014) conducătorii instituțiilor de învățământ sunt obligați să acorde suport în organizarea activităților de informare a copiilor și părinților, persoanelor în grija cărora se află copiii, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copiilor, precum și cadrul legal în domeniu.

Educatorul/ dirigintele conlucrează, de asemenea, cu alte cadre didactice din instituție, cu psihologul școlar, managerii instituției de învățământ în vederea prevenirii primare, secundare și terțiare a abuzului față de copii, în conformitate cu *Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului* (Ordinul Ministerului Educației nr. 77 din 22 februarie 2013).

Recomandări privind activitățile de prevenire primară a violenței față de copii adresate părinților/ îngrijitorilor sunt incluse în *Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului* (Ordinul Ministerului Educației nr. 858 din 23 august 2013).

SCOP ȘI OBIECTIVE

Scopul prezentei scrisori metodice este de a oferi explicații managerilor și cadrelor didactice din învățământul preuniversitar despre metodologia de organizare a activității cu părinții.

Aplicarea corespunzătoare a prezentei metodologii va conduce, pe de o parte, la *responsabilizarea părinților și abilitarea lor cu cunoștințe și deprinderi în vederea îndeplinirii eficiente și protectoare a*

drepturilor și obligațiilor de părinte, pe de altă parte – la dezvoltarea unor atitudini stimulative și de sprijin față de părinți în rândul personalului didactic.

Pentru implementarea metodologiei, activitatea cu părinții va realiza următoarele **obiective**:

- conștientizarea de către părinți a drepturilor, responsabilităților și obligațiilor pe care le au în creșterea, dezvoltarea și educația copiilor;
- actualizarea cunoștințelor despre specificul fiecărei etape de dezvoltare a copilului și ajustarea așteptărilor părinților, în așa fel, încât acestea să fie cât mai realiste și adaptate la capacitățile în evoluție ale copilului;
- dezvoltarea relațiilor sănătoase dintre părinți și copii prin modificarea comportamentelor neeficiente sau vătămătoare și încurajarea practicilor de sprijin a copilului;
- îmbunătățirea capacității părinților de a valorifica propriile resurse și cele din afara familiei pentru satisfacerea nevoilor și realizarea drepturilor copiilor;
- consolidarea cunoștințelor, dezvoltarea atitudinilor și practicilor de îngrijire și educație a copiilor, în conformitate cu recomandările psiho-pedagogiei moderne și principiile educației pozitive, bazate pe respectarea drepturilor copiilor.

Succesul colaborării cu familia copilului/ elevului este determinat de câteva momente călăuzitoare comune părților partenere:

- înțelegerea particularităților de dezvoltare a copilului;
- cunoașterea și înțelegerea drepturilor copilului, în special respectarea principiului interesului superior al copilului;
- înțelegerea și respectarea principiilor învățării la adulți.

MODALITĂȚI DE COLABORARE CU PĂRINȚII

În contextul cerințelor actuale de a oferi copiilor o educație de calitate, instituția de învățământ (echipa managerială și cadrele didactice) își asumă rolul de promotor și facilitator al colaborării cu familia.

Pornind de la necesitatea cunoașterii socio-psiho-pedagogice a copilului/ elevului, grădinița/ școala organizează colaborarea cu familia sub diverse forme și metode de lucru, atât la nivel de instituție, cât și la nivel de grupă/ clasă.

La nivel de instituție activitatea cu părinții este coordonată de către un membru al echipei manageriale, desemnat prin ordinul directorului, și include:

- **activități de informare a părinților** (de exemplu, *Școala* sau *Academia părinților*) cu teme diverse, inclusiv din domeniul psihopedagogiei, prin care părinții sunt informați privitor la importanța cunoașterii personalității copilului, aprecierea comportamentelor, măsuri și soluții pentru schimbarea comportamentelor distructive, tehnici și metode de comunicare cu copilul sau de ajutor la pregătirea temelor etc.;
- **ateliere de formare** în cadrul cărora părinții, indiferent de vârsta copilului, care au exprimat anumite nevoi de formare, își pot dezvolta abilități specifice de care au nevoie în procesul de relaționare cu copilul;
- **mese rotunde** la care părinții și profesorii fac schimb de experiență educațională, inclusiv cu invitarea specialiștilor din diverse domenii;

- **conferințe științifice/ didactice** în cadrul cărora profesorii, părinții și alți invitați abordează aspecte cu privire la metodele cele mai eficiente în educația copiilor în școală și familie;
- **implicare în proiecte** și activități școlare și extrașcolare nu doar prin suportul material, dar, în mod special, în calitate de persoane-resursă și parteneri alături de copii;
- **ziua ușilor deschise** în cadrul căreia părinții asistă la orele de curs și la alte activități școlare și extrașcolare;
- **avizierul școlii** – conține informații de interes comun pentru elevi și părinți privind activități ce se desfășoară în grădiniță/ școală, rubrici pentru părinți etc.;
- **revista și site-ul instituției** ce conțin informații despre activitățile grădiniței/ școlii, prezentarea unor evenimente, anunțuri despre activitățile ce urmează a fi desfășurate, inclusiv rubrică dedicată părinților.

La nivelul grupei/ clasei colaborarea cu părinții este asigurată de către educator/ profesorul diriginte, care organizează:

- **ședințe cu părinții/ îngrijitorii** (cel puțin două pe semestru, conform orarului și tematicilor prestabilite). Acestea pot avea un caracter de *informare/ totalizare* (la finele fiecărui semestru) – oferă părinților posibilitatea de a afla despre progresele și schimbările specifice vârstei, tendințele în evoluția copiilor, modalitățile de depășire a dificultăților prin care trec copiii ș.a. Pe parcursul semestrului (finele trimestrului I și III și la necesitate) se vor organiza ședințe de *informare/ formare parentală*, consacrate domeniilor relevante din perspectiva dezvoltării copiilor. În cadrul ședințelor educatorul/ dirigintele va urmări să transmită părinților cunoștințe și să le dezvolte competențe care corespund unei parentalități pozitive și sunt necesare pentru a avea o relație armonioasă cu copilul etc.;
- **convorbiri/ discuții individuale** (la solicitarea educatorului/ dirigintelui sau a părinților) – oferă prilejul abordării individualizate a problemelor cu care se confruntă copilul sau părintele; se pot discuta comportamentele nedorite ale copilului cu scopul de a ajuta părinții să înțeleagă ce stă în spatele acestora; părinții pot furniza informații pe care nu doresc să le facă publice, dar sunt relevante pentru educația copilului;
- **întâlniri comune diriginte – părinte – elev – cadru didactic** – în vederea soluționării eventualelor probleme de învățare sau comunicare la unele discipline;
- **consultații ale specialistului** cu participarea psihologului școlar, angajatului Serviciului de Asistență Psihopedagogică, alți specialiști, care oferă informații și alternative, răspunzând unor îngrijorări ale părinților;
- **convorbiri telefonice/ pe skype** care au luat amploare datorită telefoniei mobile, dar și timpului limitat al părinților și cadrelor didactice, în special, în cazul părinților plecați la muncă peste hotare;
- **participarea părinților la activități în cadrul grupei/ clasei** – lecții deschise, prezentarea proiectelor copiilor, activități școlare și extrașcolare. Astfel părinții au posibilitatea să cunoască capacitățile copilului, deprinderile formate, prietenii acestuia, să se familiarizeze cu metodele și procedeele utilizate, să încurajeze emoțional copiii și să dezvolte relații de încredere și respect unii cu alții;
- **vizite la domiciliu** – specificul acestora constă în examinarea condițiilor de viață și educație ale copilului în familie, în special atunci când există semne de pericol pentru integritatea corporală,

sănătatea fizică sau psihică a copilului. Acestea se realizează împreună cu membrii echipei multidisciplinare;

- **vizita grupei/ clasei de copii la locul de muncă al părinților** – contribuie la cunoașterea specificului unor profesii, stabilirea unor relații de colaborare între copil – instituție – părinți – mediu de afaceri;

Formele de colaborare cu părinții pot varia de la o instituție la alta, în funcție de specificul comunității, tradițiile existente, resursele disponibile etc. Este important ca acestea să fie planificate în baza unor analize profunde a trebuințelor diferitor grupuri de părinți, să fie asumate de către părinți și să fie monitorizate continuu și evaluate periodic.

În calitate de parteneri, atât grădinița/ școala, cât și familia au anumite cerințe una față de cealaltă. O colaborare în care părțile își îndreptățesc reciproc așteptările are multiple avantaje: creează un mediu de siguranță și încredere în familie și instituție, contribuie la creșterea performanțelor școlare ale copiilor, la îmbunătățirea disciplinei și a climatului școlar, dezvoltă abilitățile educaționale ale părinților, stimulează implicarea părinților în viața copilului și a instituției etc.

RECOMANDĂRI PENTRU ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR CU PĂRINȚII

Misiunea grădiniței/ școlii, în calitate de partener educațional al familiei, este de a ajuta părinții să conștientizeze imensul impact pe care îl are atitudinea lor, comportamentul lor, modul lor de a-și trăi propria viață în formarea și modelarea copilului. În acest sens, cadrele didactice vor demonstra că posedă competențe manageriale și psihosociale, dar și tact pedagogic, pentru organizarea activităților cu părinții și vor ține cont de următoarele recomandări:

- Dezvoltarea competențelor parentale va porni de la respectarea modelelor familiale și educaționale existente în realitate, fără a impune modele unice considerate ideale.
- Ședințele cu părinții vor fi eficiente, dacă cadrul didactic va manifesta, prin conduita sa verbală și nonverbală, atitudine de respect față de nevoile și interesele părinților în contextul educației copilului.
- Formarea abilităților parentale trebuie să pornească de la analiza nevoilor reale ale părinților și nu de la „intuiția” educatorului/ dirigintelui. Părinții vor fi mai receptivi și motivați dacă activitatea realizată contribuie aici și acum la rezolvarea problemelor/ situațiilor.
- Cadrul didactic va selecta subiectul și activitățile/ sarcinile pentru ședința cu părinții în funcție de nevoile identificate. Adulții învață numai atunci când ei înșiși percep o nevoie pentru aceasta. Părinții ar putea singuri să sugereze teme care îi preocupă și tot ei ar putea prezenta informații grupului sau identifica specialiștii/ experții de care au nevoie.
- Educatorul/ dirigintele va aborda un subiect respectând stiluri de învățare diferite și antrenând diverse simțuri (prezentări orale, vizuale, auditive, reflecții individuale, în perechi, în grupuri mici și în grup mare etc.).
- Pentru evitarea tensiunii emoționale a părinților, educatorul/ dirigintele va crea o atmosferă de siguranță, în care aceștia nu se vor teme să pună întrebări și să-și exprime părerea, emoțiile.
- Părinții vor fi încurajați să discute. Unii părinții se implică cu ușurință, alții au nevoie de mai multă susținere din partea cadrului didactic și/ sau celorlalți părinți. Respectarea dinamicii fiecăruia va stimula capacitatea de reflecție asupra propriei experiențe. În așa mod, părinții devin conștienți că ei înșiși pot fi resurse, atât pentru sine, cât și pentru alții.

- Cadrul didactic va manifesta toleranță și flexibilitate, evitând abordările dogmatice; va recunoaște faptul că părinții sunt autoritatea care decide în final ce recomandări/ metode se potrivesc cel mai bine copilului și familiei sale.
- Dirigintele valorifică permanent punctele tari și resursele părinților. Cadrul didactic va porni întotdeauna de la ceea ce părinților deja le reușește, validând această experiență. Eventual, va veni cu informații suplimentare despre aspectele care nu au fost menționate sau dacă ideile propuse de părinți conțin abordări violente și/ sau dăunătoare copilului.
- Deoarece nu există un mod corect de a fi un părinte bun, părinții trebuie să aibă mai multe alternative, pentru a putea să aleagă o cale potrivită în situația sa. Educatorul/ dirigintele va încuraja părinții să analizeze alternativele și să transforme modelele de comportament și relație părinte-copil conform nevoilor familiei. Indiferent de modelul educațional adoptat de părinți, cadrul didactic va veghea ca acesta să nu dăuneze sănătății fizice și bunăstării emoționale a copiilor și să excludă orice formă de violență, neglijare și exploatare a acestora.
- Părinții trebuie să aibă posibilitatea să-și împărtășească sentimentele și temerile referitor la un subiect sau situație, să-și clarifice anumite îndoieli sau provocări. Formarea abilităților parentale este o experiență nu doar intelectuală, ci și una emoțională, care are nevoie de validare din partea cadrului didactic.
- Elaborarea unor programe de învățare diferențiate pe grupe de părinți poate facilita procesul de învățare. Aceste grupe pot fi formate după câteva criterii, cum ar fi: vârsta sau nivelul școlar al copilului, preocupări comune, nivelul de pregătire al părinților ș.a. Astfel, se realizează o structurare a nevoilor părinților după interese, care necesită abordări specifice.

În colaborarea cu părinții ar fi bine de evitat:

- implicarea copiilor în ședințele cu părinții – pentru că adulții discută și învață altfel decât copiii;
- suprasaturarea cu informații, competiția între părinți și copiii acestora, expunerea vieții private, neglijarea experienței personale a părinților;
- tendința de a judeca/ moraliza pe unul/ câțiva/ toți părinții – pentru că va implica temeri în următoarele ședințe;
- dezvăluirea în public a greșelilor, comportamentelor indezirabile ale unor copii – pentru că va face ca părinții acestora să se opună învățării, considerându-le ca fiind un atac la competențele lor și, de aici, lipsa de interes față de subiectele sau activitățile propuse;
- tendința de a oferi părinților indicații concrete – pentru că trezește reacția de respingere, în special când ceea ce li se sugerează pare a fi un atac la ceea ce fac în acel moment;
- pătrunderea/ implicarea în problemele personale/ viața privată a familiei, în afara cazurilor când există riscuri pentru sănătatea și dezvoltarea copilului;
- perceperea ca atac la propria persoană a unor comportamente ale părinților – pentru că formarea noilor abilități de relaționare cu copilul poate constitui pentru părinți o provocare legată de sensurile, valorile și strategiile educaționale pe care le aplică. În momentul schimbării, părinții se confruntă cu un conflict interior, între sensurile vechi și noi, trăiesc dureros căderea propriului sistem de valori. Aceasta îi face să se simtă dezorientați. Unii părinți, nefiind pregătiți pentru schimbare, sunt reticenți sau opun rezistență. În aceste cazuri se recomandă discuțiile în privat.

LIMITELE COMPETENȚEI CADRULUI DIDACTIC

În acest context, trebuie ținut cont de faptul că personalul didactic și non-didactic este obligat să intervină pentru a stopa orice caz de abuz sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător. Cazurile suspecte de abuz trebuie să fie comunicate directorului instituției sau coordonatorului pentru prevenirea abuzului, neglijării, exploatării și traficului.

Este important de menționat că nu este în competența educatorului/ dirigintelui să ofere consiliere psihologică copilului care a suferit o traumă psihologică în urma abuzului sau violenței. Cazurile dificile trebuie redirecționate la specialiști competenți în acest domeniu.

În cazul în care părintele este potențial abuzator, în funcție de gravitatea situației, educatorul/ dirigintele va sesiza autoritățile cu atribuții în domeniul protecției copilului (autoritatea tutelară, organele de poliție, asistentul social, serviciul de asistență medicală). Dirigintele/ educatorul se va implica în acțiuni de educație parentală în condițiile în care nu este amenințată viața și integritatea sa personală.

Referitor la părinții, care fac abuz de disponibilitatea dirigintelui și depășesc limitele spațiului personal, se recomandă de luat atitudine asertivă și constructivă pentru a delimita hotarele relației diriginte-părinte. Consilierea psihologică a părinților, pentru rezolvarea unor situații-problemă cu copiii lor, se va efectua, în caz de necesitate, prin referirea la specialiști competenți în acest domeniu.

SURSE RECOMANDATE

- Ghid pentru dezvoltarea relațiilor sănătoase între părinți și copii: o abordare pozitivă, bazată pe respectarea drepturilor copiilor, Organizația Salvați Copii, București, Speed Promotion, 2012 (<http://www.salvaticopiii.ro>)
- Ghid de bune practici pentru educația pozitivă a părinților, cadrelor didactice și elevilor / Organizația Salvați Copiii, București, Speed Promotion, 2011 (<http://www.salvaticopiii.ro>)
- Ghidul „Bătaia părintească înseamnă violență”, UNICEF, Chișinău, 2006
- Parenting necondiționat: de la recompense și pedepse la iubire și înțelegere, Alfie Kohn, București, Multi Media Est Publishing, 2013
- Educația copilului meu în 25 de tehnici care nu dau greș, Meg F.Schneider, București, Humanitas, 2012
- Înțelege-ți copilul mai bine. Ghid pentru un părinte mai bun, CIDDC, Chișinău 2015 (www.childrights.md)
- Educă-ți copilul cu grijă. Ghid pentru un părinte mai bun, CIDDC, Chișinău 2015 (www.childrights.md)
- Comunicarea eficientă cu copiii. Acasă și la școală, Adele Faber, Elaine Mazlish, București, Curtea Veche, 2013